

Christian Ehrenfried Eschenbach

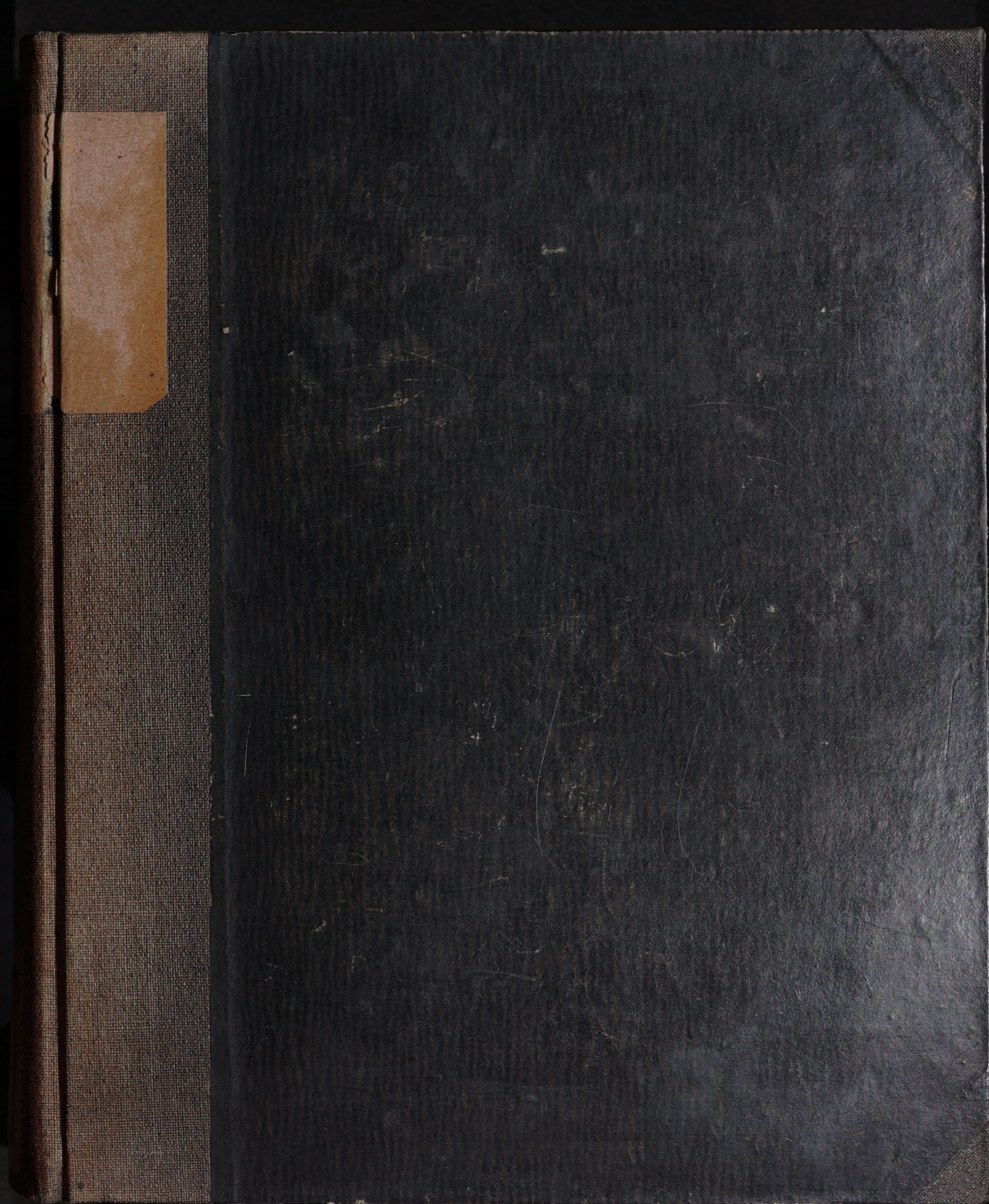
**De Obsessis, Tempore Salvatoris Obvenientibus E Principiis Medicis Dissertit,
Festum Resurrectionis Domini Nostri Iesu Christi Pie Transigendum Civibus
Academicis Commendans**

Rostochii: Litteris Adlerianis, [1778?]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1838116206>

Druck Freier Zugang

ZfLB ME
05. AUG. 1999

● entsäuert

*Stoll. h.
2970*

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

DE
OBSESSIS, TEMPORE SALVATORIS OBVENIENTIBVS
E PRINCIPIIS MEDICIS

DISSERIT,

FESTVM RESVRRECTIONIS
DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI

PIE TRANSIGENDVM

CIVIBVS ACADEMICIS

COMMENDANS,

RECTOR MODERNVS

CHRISTIANVS EHRENFRIED
ESCHENBACH,

MED. PROF.

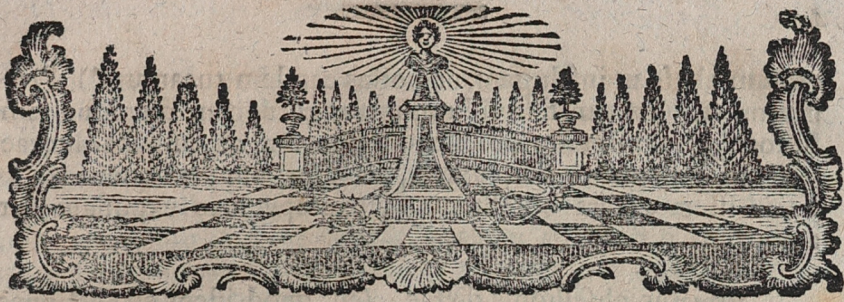

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS.

1778 0

83

DE
OPUS TITULI SALVATORIS OPERENTIBUS
E PRINCIPIS MEDICIS
D. D. 1717
TESTI M. REPARATIONIS
DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI
THE. CLAUDENIUM
CIVISVS ACADEMIIS
COMMISSARI
RECTOR. ROBERTVS
CHRISTIANVS. ERRENTIUM
ESCHENBRACH
M. D. 1702
A. KAWONIN
LITTELLA ADL. M. A. N. S.

Obsessos corporaliter, id est, homines, in quibus angeli mali ita inhabitant, ut corporis quoque organa viresque pro lubitu regant, tempore obvenisse eo, quo mundi sospitator inter telluris incolas vivus ambulavit, quin etiam aliquamdiu postea, Novi foederis scriptura facra variis in locis testatur. Hos ipsos homines revera obsessos fuisse negant, eosque solummodo valetudine quadam adversa, ac in specie aut melancholia aut epilepsia, laborasse volunt nonnulli, e. g. RICHARD MEAD. Vid. *Ej. Medica sacra*, Cap. IX, eumque, quoad medica imprimis, secutus, et recentissimis annumerandus, HUGO FARMER in *Tract. de Daemoniacis N. T.* Iis tamen alii, praesertim Theologi, contradicunt, affirmativam sententiam defendentes, quorum argumenta in *Oper. Bibl. Anglic.* not. ad Matth. VIII. 31. breviter congesta leguntur. Quod ad MEADIVM in specie attinet, ejus asserta haud omni ex parte solido inniti fundamento, in sequentibus comparati inter se obsessionis atque morborum dictorum effectus evincunt, ita ut hac ratione medica etiam principia, rite applicata, obsessionis, de qua sermo, realitatem

A 2 tantum

tantum abest, ut infringant, ut potius eandem tueantur. *) Programmatis interim festivi limitum angustiorum memor, jam historiam solummodo obsessorum duorum, de quibus s. literae *locis mox allegandis* loquuntur, et morbum, ad quem MEADIVS istam refert obsessionem, exempli loco exponam, ut amborum differentia pateat.

Effectus obsessionis dictae, seu, quod idem est, actiones obsessorum, qua talium, non, quemadmodum morborum clinicorum effectus, signorum diagnosticorum vices gerentes, necessarii quid secum ducunt; adeoque, in singulis obsessis, nec adsunt omnes, nec iidem observantur; sed potius admodum diversos in diversis obsessis conspici eos necesse est, quoniam spiritus, eos producens, in edendis iis libere, et circumstantiis accidentalibus convenienter, agendi vi poller. De obsessis, Matth. VIII. 28. sqq., itemque Marc. V. 1. sqq. et Luc. VIII. 27. sqq. narratis, atque malum diutius passis, sequentes prostant actiones relatae: 1) corpore nudo incedebant, vestimenta admittentes nulla; 2) inter sepulchra, aut in iisdem, inque locis desertis, nec unquam in domo aliqua, commorabantur; 3) se ipsos lapidibus percutiebant, clamantes; 4) corporis robore pollebant maximo, tantoque, ut catenas, ligandi sine iis applicatas, quascunque rumperent, et compedes diffringerent; 5) praetereuntes quosvis aggrediebantur truculenti, adeo ut peregrinantium nemo viam publicam vicinam permeare auderet; 6) Servatori appropinquanti obviam currentes, eundem, in humum prostrati, supplices et cum clamore alloquebantur, addito petito, ut ne ipsos cruciet; ad

*) MEAD. inter alia, haec habet, *loc. cit.* pag. m. 56. „Daemoniorum „ejectiones esse solummodo insaniae depulsiones, multi ideo non cre- „dunt, quod ea, quae hominibus ita affectis contingunt, vi naturae „fieri posse, nequaquam videantur. At illi sane in re medica nimis „hospites sunt, neque animum satis ad ea attenderunt, quae in aliis „aegritudinibus non minus mirabilia quotidie occurrunt.“ Hocque „assertum effectibus, quos edunt morsus canis rabidi et gravidarum „imaginatio, nec non insanorum atque melancholicorum nonnullorum „falsis persuasionibus; quae tamen singula alterius plane sunt loci; cor- „roborare studet.

ad quaestiones ab eodem formatas rite respondebant; tandemque submisit rogabant, ut, exeundo ex hominibus, Salvator spiritibus obsidentibus, et legionem numero complentibus, introitum in vicinam suam gregem permetteret; 7) hacque permissione impetrata, obsidentes spiritus, deserendo homines, confestim ingrediebantur in sues, quorum grex universa, duorum millium numero, in mare proximum cum imperu sese submergebat.

Cumque MEAD *loc. cit.* obsessorum nonnullorum actiones quasdam enarrans, pag. m. 53. addat: „*Insanorum sunt haec omnia*“ jam recensenda veniunt, quantum eorum ad illustrandam materiam praesentem facit, signa melancholiae, actionibus melancholicorum patentia, eademque tam in auctoribus pathologicis legenda, quam clinicae medicinae adjumento cognita, comparandi ista cum actionibus obsessorum, de quibus jam agitur, sine.

Melancholiae, generatim sumptae, tres dantur gradus five species. Harumque mitior reliquis est *insania*, quae statum morbosum denotat eum, in quo aeger, rectae rationis usu perfecto haud fruens, vel stupidus observatur, et justum de rebus obviis iudicium ferendi facultate destitutus; hincque, ratiocinandi hunc defectum actionibus variis indecentibus prodens, injurias sibi illatas perfert potius, quam alios laedit: vel de caeteris singulis rite iudicans, circa unam semper aberrat idaeam; quo pertinent, qui reges sese, principes, aut divitiarum possessores credunt, licet cogitationum ejusmodi iustificarum fundamento careant omni; itemque, qui morbo laborare aliquo pertinaciter sibi persuadent, etiamsi morbus ille nullatenus adsit.

Sequuntur *melancholici* proprie dicti. Hi res olim gratas fastidiunt; solitudinem amant; quaevis infausta continuo metuentes, suspicionibus perpetuis anguntur, quin etiam lachrymas fundunt sine causa manifesta; laboriosam respirationem et cordis palpitationes frequentes experti, in suspiria erumpunt;

punt; alimenta vix appetunt, et quandoque averfantur, ceu veneno quodam inquinata, sicque virium defectu tandem laborant; insomniis anxii turbati, somno carent reficiente; confabulationes amicorum fugiunt, ideis suis unice occupati; spectrorum apparitiones sibi imaginantur; de victu sufficienti pariter, ac de vita aeterna desperant; mortis desiderio tenentur, imo et sibi ipsis quandoque manus inferunt violentas. Hi ipsi melancholici, sub morbi initium, et quamdiu is gradum servat mediocrem, morbum non nisi per intervalla manifesta auctum experiuntur: successu morbi vero, et nimium ingravescentibus paroxysmis, in maniacos transeunt, evanescentibus sic intervallis, vere talibus.

Ultimo loco commemorandi *maniaci*, cogitationum rationalium prorsus incapaces, audacem prae se ferunt et furibundum aspectum; facillimo negotio ira excandescunt; alios laedendi cupidine impelluntur; circa res venereas et alvi excretionem sunt impudici; robore manuum maximo pollent; vestimenta et linteamina, corpus obtegentia, ut plurimum dilacerant; ac, nudo corpore ingredientibus, frigus aliasque injurias aëris vix percipiunt, saltem impune ferunt, nec verbera, nec vulnera adeo, quemadmodum sanus quilibet, sentientes.

Quodsi nunc comparentur morborum descriptorum signa cum actionibus obsessorum commemoratorum, in s. scriptura relatis, facile patet, ultimos hosce *quaedam* monstrare et melancholiae proprie dictae et maniae signa, aut *simul alia quaedam*, ad melancholiae generatim sumptae species minime referenda, adeoque obsessioni propria. Sic obsessi iidem vestes negatas, atque hinc pendens corpus denudatum, nec non dolorem, forte et sauciationem, a percussione cum lapidibus, sive haud perceptum, sive spererum, itemque robur praegrande, ac viatores laedendi cupidinem (1. 3. 4. 5.) cum maniacis habebant communia, solitariam autem habitationem (2.) cum melancholicis proprie dictis. Verum et ex altera parte, a) quodquod maniacus robur possideat majus, quam
in

in statu sano idem possidebat; usque ad frangendas omnis generis catenas istud non ascendit. Licet namque dentur, qui catenas, caeteroquin sat fortes, diffingant; in nosocomiis tamen bene multi reperiuntur maniaci, catenarum, in casu ruptionis factae prioribus fortiorum adhiberi solitarum, ope sive muro, sive lecto, cuidam affixi, quibus frangendis sunt incapaces. Porro b) maniaci sibi relictis, et libertate eundi ubi vis fruentis, nullatenus est proprietas, viatorem obvium quendam, etiamsi timorem ipsi aliquem incutiat, amice alloqui, multo minus eum, ut ne cruciatum addat, supplici oratione implorare, adque quaestiones justam dare responsionem (6): quae singula de obsessis hisce relata prostant. Tandemque c) nec cum mania, nec cum melancholia proprie dicta, ullo comparatur modo, quod earundem alterutra, hominem deserens, in sues, forte fortuna in vicinia pastos, ingrediatur, ac eosdem, non obstantibus maniacticis vicinis haecenus quiete pabulantes, impellat, ut in mare proximum uno impetu, et duorum millium numero, sese submergant (7). Quamvis enim bruta interdum rabie corripiantur; neque tamen morbus hicce sues facile, sed canes potius, lupos, feles, aggreditur; neque ullum prostat in auctoribus exemplum, aut ea numerosa fuisse simul ac semel rabie correpta, quippe rabida non nisi numero vel simplici, vel parco, obvia; aut prae rabie in aquam sese praecipitasse. Terror quoque inopinus, forsan injectus, brutorum quidem gregem, ut discurrant aliquamdiu horsum vorsum ista, impellit, non vero quadrupedes, in copia majori combinatos, in aquam, cum sequente submersione, ad unum omnes adigit. *)

Ac

*) FARMERVS eos merito taxat auctores, qui sues ab obsessis, jamjam fanatis, in mare pulsos volunt. Ejusmodi namque conaminis exsequendi impossibilitatem, missis reliquis, suum naturalis instinctus, vim quandam, ab homine, praesertim ignoto, illatam conjunctis viribus, nec sine aggressoris periculo, repellendi satis declarat. Ipse interim, suis maniam quandam sive rabiem, submersionis causam, a Salvatore miraculose datam esse perhibet, de quo tamen miraculo, a Salvatore edito, scriptura s. penitus silet.

Ac, quemadmodum partim morbus adest nullus, cuius signa penitus deficient; partim, monentibus auctoribus pathologicis, dignoscendos e signis morbos explanantibus, signum unum vel alterum, sive effectus unus aut alter observatus, minime solus testimonium de morbo quodam sufficiens largitur; quoniam ad declarandum aegrotum, morbo isto correptum, concursus requiritur effectuum sive signorum completus: partim denique, eundem in finem, alius cujuslibet rei, ad morbum haud spectantis, accessus exulet, necesse est. Sic, accurate loquendo, obsessi praememorati, nec *insani* merentur appellari, quorum scilicet actiones in illis penitus non reperiuntur: nec *melancholicis proprie dictis* annumerari queunt, cum habitatio in locis desertis, aegro pro ejusmodi melancholico habendo, minime sufficiat sola: nec, *maniaci* dici pleno jure et simpliciter possunt, quoniam praeter habitationem solitariam, in maniacos haud quadrantem, melancholicis quippe propriam, actiones de illis referuntur quaedam, neque ad melancholiam proprie dictam, neque ad maniam, ulla spectantes ratione: *) nec quoque ad *morbi intervalla quaedam* forsan provocare licet, quae nimirum manifesta in malo diutius protracto, id quod de obsessione hacce textus facerit, atque in mali gradu tali, qualis in obsessis fuisse legitur, locum amplius non habent: quamvis maniacorum actiones graviores potissimum causa accedente externa occasionali in conspectum veniant. Cumque porro, secundum principia pathologica, specialis quaedam morbi causa ejus conditionem totam permutare queat; cujus rei exemplum orta e contagio venereo, itemque e pestilentiali, ulcera, exanthemata, dolores restantur; atque in obsessis causa accedat supranaturalis: **) aperte

*) Frustra igitur MEAD, ut probet, obsessos hosce non fuisse, nisi insanos (insania et mania ipsi sunt unum idemque) nonnullas solummodo actiones eorundem recenset, eas scilicet, quas illi cum maniaco habent communia, reliquas pede sicco praeteriens.

**) Repetendum hoc loco e *Progr. de Lepra* est, ei, qui supranaturalis causae in morbis possibilitatem negat, incumbere probationem, quod spiritus aut facultate, aut voluntate, agendi in corpus careat.

aperte elucet, quod, si vel maxime propter signa; cum maniacis communia, *maniacos* vocare obsessos, de quibus agitur, quis velit; mania tamen haec penitus differat a morbo clinico, alias nomine isto insigniri solito, idque propter accedentem causam supranaturalem; id est, quod homines, ab evangelistis descripti, haud fuerint maniaci simpliciter dicti ac consueti; sed maniaci ex obsessione, verbo, *obsessi*.

Ast instant negantes, „certum est, Iudaeorum animis
 „iis temporibus vulgo infedisse opinionem, occupare saepe
 „homines malos genios, illosque miris modis excruciare, et
 „quasi furiis agitare — atque — Iudaei, si quid miri faceret
 „natura, ad angelorum supremi DEI ministrorum operam re-
 „terre soliti, facile in animum sibi inducere poterant, ut diras
 „quasdam crederent aegritudines, quae mentem simul et cor-
 „pus laederent, et quarum causas cognoscere nequirent, ab
 „angelorum malorum *ἐνεργειᾶς* exoriri — Et Christus ipse,
 „cum mulierem quandam, spiritum habentem debilitatis jam
 „annos duodeviginti, eamque sic incurvam, ut se erigere non
 „posset, ab illa infirmitate solvisset, more loquendi tum com-
 „muni dicit: Satanam illam annos duodeviginti vinc̄tam ha-
 „buisse“ quae sunt ipsa MEADII, ad Philonem et Iosephum
 ceu testes simul provocantis, verba in *Medic. Sacr.* pag. m. 53.
 60. sqq, FARMERVS quoque totus in eo est, ut partim exem-
 plis ex auctoribus graecis latinisque collectis monstret, quem-
 nam sensum vocabulis *δαίμων*, *δαίμονιον* etc. quae textus etiam
 facer habet, ethnici tribuerint; partim evincat, judaeos, tem-
 pore Salvatoris, sensum eundem vocum harum adoptasse,
 adeoque *daemoniacos* ipsis haud fuisse alios, quam aegrotos in-
 fania correptos in gradu eminentiori, obsessioni ceu causae
 adscribi vulgo solito, neque sensum vocabulorum istum Sal-
 vatorem ejusque discipulos deseruisse, qui quippe mandatum
 haud acceperint ullum de emendando loquendi usu vulgari et
 notissimo, aut de systemate quodam medico erigendo.

Verum enim vero, quae MEAD *loc. cit.* simul adducit,
 ad probandum assertum, Philonis verba, et cum iis consen-
 tire

B

tire

rire Iosephum testatur, nil aliud dicunt, quam „credidisse „Iudaeos, cum bonos, tum malos angelos, atque bonos DEI „ministeriis fungi, erga homines irreprehensibiles et benefi- „cos, malos autem execrabiles, et modis omnibus noxios.“ Num autem id est, insaniam sive maniam, aut aegritudinem quamcunque diram, naturali modo ortam ac progredientem, diabolo, tanquam causae efficienti, adscribere, erronee licet, nec nisi secundum morem loquendi communem? Er, quoad FARMERVM, vocem *δαίμων* explicantem, praeter reliqua huc spectantia, et in *Oper. Bibl. Angl. loc. cit.* legenda, optimus sine dubio interpres est ipse Salvator, qui sanationem obsessi, Matth. XII, 22. seqq. descripti, contra Pharisaeorum calumnias defendens, Satanae meminit: e quo dicto, jungendo, si placet, Matth. IV. 10. aut alium similem locum, elucet, vocibus, *daemon, Beelzebub, diabolus, Satan*, haud aliud quid indicari in f. literis, quam ejusdem generis spiritus, angelos nimirum malos.

Posito interim, quod Iudaei morbos rebelles et extraordinarios daemonibus, tanquam auctoribus, frustra licet, adscripserint: minime tamen sequitur exinde, nec ut, propter istum errorem Iudaicum, nulli plane dentur morbi supernaturales, nec ut Salvator, ejusque discipuli, ad hunc errorem sese accommodaverint. His namque singulis evincendis nullatenus sufficiunt fallaciae conclusionum, aut simplex assertio, sed valida opus est probatione, quae tamen nec in MEADIO, nec in ullo auctore alio, idem proferente, reperitur. Praeterea Iudaeorum ista opinio, posita ejus realitate, minime omnium animos occupavit, minimeque morem loquendi induxit adeo communem, ac quidem MEAD fidem sponder: eadem potius; exclusis Sadducaeis, qui, existentiam spirituum in genere negantes, obsessionem quoque diabolicam negare cogebantur; paucioribus, ac perpaucis forsan, placuit: cujus rei testimonium praebent luculentum Pharisei, qui, miraculorum a Salvatore editorum calumniatores, ne syllabam quidem de hac opinione proferunt, sed, quoad obsessos, diabolorum primum, Beelzebub, nominatim in auxilium vocant.

Cum

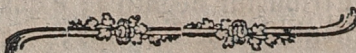
Cum enim Pharisei, ad istius quippe temporis eruditos referendi, et Veteris Testamenti scripturam s. edocti, non poterint non opinionis vulgaris, si quae adfuit erronea, falsitatem habere perspectam; in eos perverſae cujuslibet de obsessione opinionis, verba proferenda dirigentis, aut falsae persuasionis; quam de obsessis, eorundem responsionibus adhaerentem, negativae sententiae fautores affirmant; suspicio cadere nequit. Quodsi nihilo secius, iisdem sententia de obsessionis diabolicae realitate tribuatur negativa; e qua pronò fuit alveo, ut obsessos pro insanis habuerint solis; verus objectionis eorum sensus hic fuit: „Iste (Salvator) insanias expellit insaniarum supremæ adminiculo“. Num vero et datur insaniarum aliqua princeps, reliquis imperans? Patet ergo, obsessiones, ab evangelistis relatas, secundum literam, sicque verbo divino decenter, esse sumendas. *)

* * *

Gratias agamus, Cives nostri! humillimas debitasque DEO T. O. M. qui, e mortuis educendo magnum pastorem ovium, manifeste eundem declaravit verum Messiam, et humani generis redemptorem, ortum a patribus secundum carnem, ast DEVM simul, laudandum in sempiternum. Gratias pariter habeamus, quas possumus, maximas Salvatori, qui durante habitatione inter mortales, innumera in eos spargens beneficia, et sanans tam infirmos quam obsessos, nosque liberans a magistratu tenebrarum, passione mortis coronatus est gloria et honore. Cumque Salvator purificaverit sibi populum

*) E concessio literalis obsessionis sensu; cum nec ingrediens in obsessum, nec egrediens, diabolus in conspectum veniat; ne scriptura s. cum ratione humana in contradictionem ruat, FARMERVS veretur (translat. german. pag. 315.) Iste interim metus tuto seponitur, donec auctores, obsessionem in s. literis affirmatam negantes, illius impossibilitatem, solidioribus, ac fecerunt hucusque, argumentis probatam dederint.

lum proprium, qui diligens esset in operibus bonis: demus operam, ut singulae actiones nostrae placeant Domino nostro, nosque iisdem contestemur participes bonorum, ab illo promeritorum nobis, quo redemptionis factae fructus, et in vita praesente, et futura, uberrimi in nos redundent, nec a filio hominis, e coelis redeunte ad iudicium, nostrum aliquis deseratur. Sit ipsi laus et honor et gloria in secula seculorum!

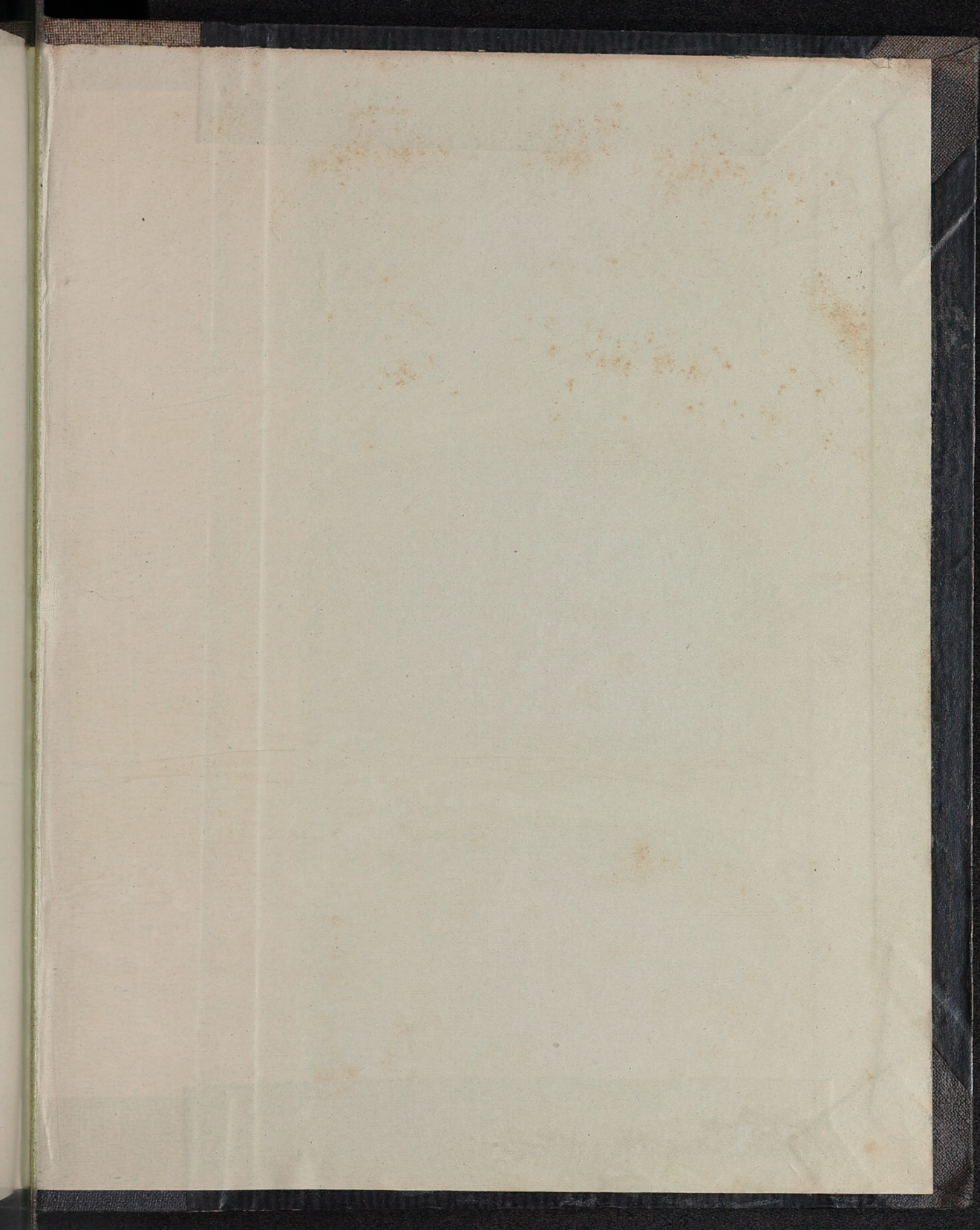
P. P.

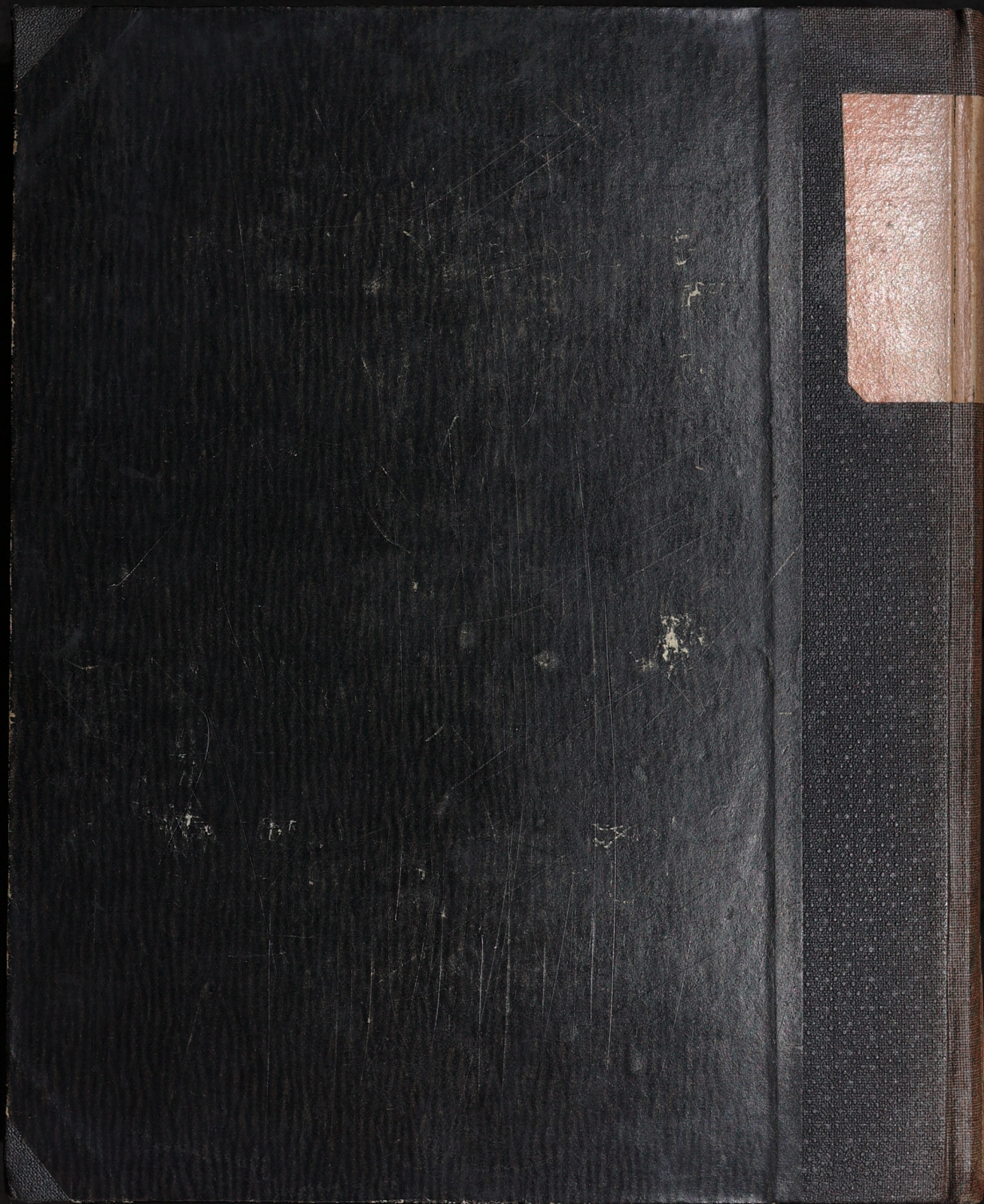
SVB RECTORIS SIGILLO,

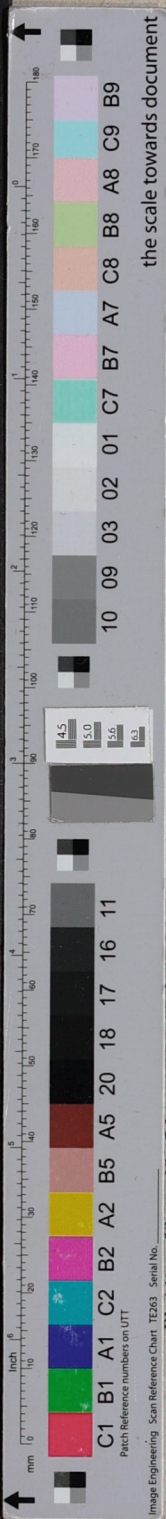
DIE 19. APRILIS 1778.

quod, si vel maxime propter signa; cum ma-
a, maniacos vocare obsessos, de quibus agitur,
ta tamen haec penitus differat a morbo clinico,
o insigniri solito, idque propter accedentem
turalem; id est, quod homines, ab evange-
naud fuerint maniacy simpliciter dicti ac con-
aci ex obsessioe, verbo, *obsessi*.

negantes, „certum est, Iudaeorum animis
vulgo insedisse opinionem, occupare saepe
genios, illosque miris modis excruciare, et
are — atque — Iudaei, si quid miri faceret
elorum supremi DEI ministrorum operam re-
ile in animum sibi inducere poterant, ut diras
rent aegritudines, quae mentem simul et cor-
et quarum causas cognoscere nequirent, ab
lorum *ενεργειας* exoriri — Et Christus ipse,
quandam, spiritum habentem debilitatis jam
rinti, eamque sic incurvam, ut se erigere non
infirmirate solvisset, more loquendi tum com-
tanam illam annos duodeviginti vinctam ha-
nt ipsa MEADII, ad Philonem et Iosephum
provocantis, verba in *Medic. Sacr.* pag. m. 53.
RVS quoque totus in eo est, ut partim exem-
is graecis latinisque collectis monstret, quem-
cabulis *δαίμων*, *δαίμωνιον* etc. quae textus etiam
nici tribuerint; partim evincat, judaeos, tem-
sensum eundem vocum harum adoptasse,
acos ipsis haud fuisse alios, quam aegrotos in-
in gradu eminentiori, obsessioe ceu causae
solito, neque sensum vocabulorum istum Sal-
discipulos deseruisse, qui quippe mandatum
ullum de emendando loquendi usu vulgari et
e systemate quodam medico erigendo.

im vero, quae MEAD *loc. cit.* simul adducit,
assertum, Philonis verba, et cum iis consen-
B ture